

CITESOVÉ POKUTY PO LEGÁLNO M ODLOVE MEDVEĎA

Katarína Sujová • Ľuboslav Mika

Orientovať sa na Slovensku v zákonoch je obzvlášť zložitá. Ak jeden zákon niečo konkrétne zakazuje, neznamená ešte, že neexistuje aj ďalší zákon, ktorý zakazuje úplne to isté a na jednu a tú istú činnosť potrebujete výnimky dve. Pritom tieto zákony na seba nijako neodkazujú.

Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v § 35 v odseku 1 písmene e) zakazuje predávať a ponúkať na predaj chráneného živočícha medveďa hnedého (*Ursus arctos*).

Aj Nariadenie Rady (ES) č. 338/97 z 9. decembra 1996 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi (ďalej len „nariadenie 338/97“) v článku 8 odseku 1 zakazuje využitie na komerčný predaj a ponuku na predaj exemplárov druhu medveď hnedý (*Ursus arctos*). Druh je uvedený v prílohe A.

Ochrana živočíchov podľa zákona o ochrane prírody je verejnosti známa. No „citesová“ ochrana je považovaná skôr za medzištátnu, na ktorú dohliadajú colníci ako za vnútroštátnu, resp. vnútrojnú reguláciu obchodu.

Nariadenie 338/97 v článku 8 odseku 1 zakazuje okrem predaja aj kúpu, ponuku na kúpu, nadobudnutie na komerčné účely, vystavovanie na verejnosti na komerčné účely, využitie na komerčný zisk, držbu na predaj alebo prepravu na účely predaja, čiže zakazuje akékoľvek komerčné využívanie druhov. Podľa nariadenia 338/97 „ponuka na predaj“ znamená ponuku na predaj a akúkoľvek činnosť, ktorá by sa dala takto logicky vysvetliť vrátane reklamy alebo obstarania reklamy na predaj a výzvu na obchod (článok 2 písm. i) nariadenie 338/97). „Predaj“ znamená akúkoľvek formu predaja, na účely nariadenia 338/97 sa nájom, výmenný obchod alebo výmena považujú za predaj, vrátane výrazov s obdobným významom (článok 2 písm. p) nariadenia 338/97).

Zo zákazov vyplýva, že v rovnakej miere je vinný ten, čo predáva ako aj ten čo kupuje bez osobitného povolenia.

Pre prax je veľmi dôležitá definícia slova exemplár v nariadení 338/97: *Exemplár znamená akéhokoľvek živočícha alebo rastlinu, z druhov uvedených v prílohe A až D či už neživého alebo živého, akúkoľvek ich časť alebo derivát, či už obsiahnuté v inom tovare alebo nie, ako aj akýkoľvek iný tovar, o ktorom je zrejmé zo sprievodných dokladov, balenia alebo značky alebo nálepky, alebo z akýchkoľvek iných okolností, že sám je alebo že obsahuje časti alebo deriváty živočíchov, alebo rastlín týchto druhov, pokiaľ takéto časti alebo deriváty nie sú špecificky vyňaté z ustanovení tohto nariadenia, alebo z ustanovení týkajúcich sa prílohy, v ktorej je daný druh uvedený; pričom musí byť konkrétne takto označený v daných prílohách.*

Z jedného neživého jedinca je možné „vyrobiť“ viac exemplárov a na každý sa následne vzťahuje zákaz, čiže potrebuje samostatnú výnimku na obchodovanie s ním. Je to logické, keďže s každým exemplárom je možné nakladať nezávisle od ostatných exemplárov, napríklad predaj ich rôznym osobám. Napríklad z medveďa hnedého sa môže jednať o exemplár trofej z medveďa hnedého a exemplár mäso z medveďa hnedého. Ak by sa z časti trofeje, z kože, vyrobila deka a plánoval by sa jej predaj, bude potrebovať na komerčné nakladanie novú výnimku, lebo sa jedná o nový exemplár. Samotné spracovanie trofeje (výroba deky) nie je komerčným nakladaním s exemplárom. Ak je mäso rozdelené na viac častí, ktoré sa budú predávať samostatne, každá takáto časť potrebuje samostatnú výnimku. Samozrejme aj v prípade obchodovania bez výnimky je posudzovaný každý exemplár samostatne a následne je za každý exemplár udelená osobitná pokuta.

Tieto zákazy sa podľa znenia nariadenia 338/97 vzťahujú na druhy uvedené v prílohe A. Na Slovensku sa okrem medveďa hnedého vzťahujú aj na ďalšie pôvodné druhy, napríklad na vlka dravého (*Canis lupus*), mačku divú (*Felis silvestris*), rysa ostrovida (*Lynx lynx*), vydru riečnu (*Lutra lutra*), na všetky druhy dravcov a sov, kačicu chrapačku (*Anas querquedula*), chochlačku bielookú (*Aythya nyroca*), volavku bielu (*Egretta alba*), volavku striebristú (*Egretta garzetta*),

bociana čierneho (*Ciconia niger*), hrdličku poľnú (*Streptopelia turtur*), dropa veľkého (*Otis tarda*). Do prílohy A sú tieto druhy zaradené preto, lebo obchodovanie ich ohrozuje na prežití (článok 3 odsek 1 nariadenia 338/97).

„Cites“ je zložitý. Do prílohy A nariadenia 338/97 sú zaradené aj vyššie uvedené druhy kačica chrapačka (*Anas querquedula*) a chochlačka bielooká (*Aythya nyroca*), no tieto sú zaradené súčasne aj do prílohy X Nariadenia Komisie (ES) č. 865/2006 zo 4. mája 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá týkajúce sa vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi (ďalej len „nariadenia 865/2006“). Na druhy uvedené v prílohe X, ak sú exemplármi narodenými a odchovanými v zajatí a označenými v súlade s nariadením 865/2006, sa zákazy o komerčnom nakladaní s druhmi neuplatňujú a nevyžaduje sa žiadne povolenie. V prílohe X sú uvedené len vtáky.

Pôsobnosť štátnych orgánov, postupy na národnej úrovni aj zodpovednosť za porušenie povinností upravuje zákon č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon 15/2005“). Na zákon 15/2005 nadväzuje vyhláška MŽP SR č. 110/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „vyhláška 110/2005“).

Ministerstvo životného prostredia SR rozhoduje o udelení výnimky zo zákazov komerčných činností vydaním potvrdenia (§ 8 odsek 1 a § 15 odsek 2 písm. f) zákona 15/2005).

Na podanie žiadosti o vydanie potvrdenia je predpísaný formulár, ktorý je dostupný, napr. na stránke <http://www.minzp.sk/postupy-ziadosti/ochrana-prirody-krajiny/obchodovanie-ohrozenymi-druhmi-organizmov-cites/> pod „Žiadosti o udelenie výnimky zo zákazu komerčných činností/súhlasu na premiestnenie (pdf, 218 kB)“. Predpísaný formulár potvrdenia je prebratý z Vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 792/2012 z 23. augusta 2012, ktorým sa stanovujú pravidlá vzoru povolení, potvrdení a iných dokladov stanovených v nariadení Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Komisie (ES) č. 865/2006. Podrobnosti k žiadostiam na povolenie výnimky zo zákazu na komerčné činnosti, napr. aké listinné doklady je potrebné k žiadosti pripojiť, sú uvedené na citovanej stránke v dokumente „Náležitosti žiadosti o udelenie výnimky zo zákazu komerčných činností pre exempláre CITES (pdf, 215 kB)“, alebo vo vyhláške 110/2005. Napríklad, aby mohla byť udelená výnimka, dokladá sa listinný dôkaz o legálnom nadobudnutí. Tým sa splní podmienka, ktorú pre možnosť udeliť výnimku vyžaduje nariadenie 338/97: exempláre majú pôvod v členskom štáte a boli nadobudnuté z voľnej prírody v súlade s právnymi predpismi platnými v danom členskom štáte (článok 8, odsek 3 písm. h).

Aj nariadenie 865/2006 ustanovuje postupy a náležitosti žiadosti. Ustanovuje napríklad, že výnimka na komerčné účely sa udelí len vtedy, ak žiadateľ presvedčil príslušný výkonný orgán o splnení podmienok, ktoré dovoľujú jej udelenie. Na Slovensku je výkonným orgánom Ministerstvo životného prostredia SR a splnenou podmienkou je práve doklad o nadobudnutí exemplárov z voľnej prírody v súlade s právnymi predpismi, čiže o legálnom odlove.

Nariadenie 865/2006 v článku 11 odsek 3 ustanovuje podmienky na vydávanie potvrdení v súvislosti s obmedzením počtu transakcií a nezameniteľným označením exemplára. Potvrdenia s obmedzením počtu transakcií sa vydávajú pre exempláre, ktoré nemožno trvalo nezameniteľne označiť alebo v prípade, že existujú iné dôvody súvisiace so zachovaním druhu, ktoré hovoria proti vydaniu potvrdenia špecifického pre exemplár. V prípade, že sa potvrdenie špecifické pre transakciu vydáva na účely povolenia niekoľkých transakcií, je platné len na území vydávajúceho členského štátu EÚ (napr. Slovenska). V prípade, že sa potvrdenia špecifické pre transakciu majú používať v inom členskom štáte ako vydávajúci členský štát (Slovensko), vydávajú sa len pre jednu transakciu a ich platnosť je obmedzená na túto transakciu. Tieto dôležité obmedzenia závisia od rozhodnutia výkonného orgánu (Ministerstvo životného prostredia SR) a vždy sa uvádzajú v kolónke 20 potvrdenia. Ak potvrdenie ďalšiu transakciu nepokrýva, je potrebné vydanie nového potvrdenia.

V prípade, že exemplár je jedinečne a trvalo označený, za splnenia jednej z podmienok v článku 8 odsek 3 nariadenia 338/97 sa môže vydať potvrdenie špecifické pre exemplár, ktoré je pri transakciách v rámci Európskej únie prenosné a presúva sa s exemplárom medzi obchodujúcimi (ak je stále platné).

Nezameniteľné označenie exemplárov ustanovuje článok 66 nariadenia 865/2006, ktorý označovanie exemplárov medveďa hnedého po legálnom odlove neupravuje, čiže potvrdenia špecifické pre exemplár sa nevýdávajú.

Na vybavenie žiadosti, ktorá je kompletná, je lehota 30 dní. Poplatky za vydanie potvrdenia sú: pre 1 až 20 exemplárov – 6 € za každý exemplár; 21 až 100 exemplárov – 130 €; viac ako 100 exemplárov – 300 €.

Ako každý zákon, aj tento ustanovuje kontrolnú činnosť ohľadom jeho dodržiavania a súčasne v tomto prípade aj dodržiavania nariadenia 338/97, čiže obsahuje práva a povinnosti pri výkone štátneho dozoru (§ 20 zákona 15/2005).

Ak sú pri výkone štátneho dozoru zistené porušenia zákona 15/2005 týkajúce sa komerčného využívania exemplárov, okresný úrad alebo Slovenská inšpekcia životného prostredia uložia sankciu. Zákon 15/2005 neumožňuje neuložiť pokutu. Dolná hranica pokuty pre podnikateľov alebo právnické osoby je 1 500,- €, horná 33 000,- €. Rozpätie pokuty pre fyzické osoby je od 66,38 € do 9 958,17 €. Ak by osoba čin do dvoch rokov po uložení pokuty zopakovala, môže byť uložená pokuta do výšky dvojnásobku hornej hranice pokuty. Konanie o pokute voči podnikateľovi alebo právnickej osobe možno začať najneskôr do dvoch rokov odo dňa, keď sa o porušení dozvedel príslušný okresný úrad alebo inšpekcia, najneskôr do troch rokov odo dňa, keď došlo k porušeniu. Pri fyzických osobách premlčanie upravuje zákon SNR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch a je dva roky od spáchania priestupku. Pokuta je splatná do 30 kalendárnych dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bola uložená, ak orgán, ktorý pokutu uložil, neurčí dlhšiu lehotu jej splatnosti. Podnikateľ alebo právnická osoba, proti ktorej okresný úrad alebo inšpekcia rozhodnutím vyslovila výrok o porušení zákona 15/2005 a nariadenia 338/97 je povinná uhradiť štátu trovy konania paušálnou sumou vo výške 33,19 €. (§ 22 a § 23 zákona 15/2005), fyzická osoba paušálnou sumou vo výške 16 € (vyhláška MV SR č. 411/2006 Z. z. ktorou sa ustanovuje paušálna suma trov konania o priestupku).

Pod'akovanie

Táto práca bola podporená z projektu Výskum a vývoj pre inovácie a podporu konkurencieschopnosti lesníckeho sektora, financovaného z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301) a Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV 15-0715.

Použitá literatúra

Časové verzie predpisov účinných k 1. 12. 2017:

- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- Zákon č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Vyhláška MŽP SR č. 110/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Nariadenie Rady (ES) č. 338/97 z 9. decembra 1996 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi
- Nariadenia Komisie (ES) č. 865/2006 zo 4. mája 2006, ktorým sa ustanovujú podrobné pravidlá týkajúce sa vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi
- Vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 792/2012 z 23. augusta 2012, ktorým sa stanovujú pravidlá vzoru povolení, potvrdení a iných dokladov stanovených v nariadení Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín reguláciou obchodu s nimi a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Komisie (ES) č. 865/2006

Mgr. Katarína Sujová, PhD.

Národné lesnícke centrum, T. G. Masaryka 2175/22, 960 92 Zvolen, email:sujova@nlcsk.org

Ing. Ľuboslav Míka

LESY Slovenskej republiky, š. p., generálne riaditeľstvo, Nám. SNP 8, 975 66 Banská Bystrica, email: Luboslav.Mika@lesy.sk